

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
AUDİTORLAR PALATASI**

**Dayanıqlı inkişaf və yaşıl iqtisadiyyat şəraitində
mühasiblərin və auditorların öhdəlikləri və
məsuliyyətləri üzrə hüquqi aktların layihələrinə dair
təkliflər**

Bakı – 2025

Dayanıqlı inkişaf və yaşıl iqtisadiyyat şəraitində mühasiblərin və auditorların öhdəlikləri və məsuliyyətləri üzrə hüquqi aktların layihələrinə dair təkliflər

Dayanıqlı inkişaf və yaşıl iqtisadiyyat şəraitində mühasiblərin və auditorların rolu, öhdəlikləri və məsuliyyətləri ənənəvi funksiyalardan kənara çıxaraq ətraf mühit, sosial məsuliyyət və korporativ idarəetməni (ESG – Environmental, Social, Governance) əhatə edən sahələri də əhatə edir. Aşağıda bu kontekstdə mühasiblərin və auditorların əsas öhdəlik və məsuliyyətləri təqdim olunur:

1. Dayanıqlı İnkişafın Maliyyə Təhlilinə İntegrasiyası

Mühasiblər:

Dayanıqlı inkişafıla bağlı xərclərin (enerji səmərəliliyi, tullantıların azaldılması və s.) qeydə alınması və hesabatlarda düzgün əks olunmasını təmin etməlidirlər.

Sosial və ekoloji risklərin maliyyə hesabatlarına təsirini analiz edib rəhbərliyə təqdim etməlidirlər.

Auditorlar:

- Dayanıqlı lıqla bağlı açıqlamaların (məsələn, karbon emissiyası barədə məlumatlar) düzgünlüyünü yoxlamalıdır.
- Maliyyə hesabatlarında Dayanıqlı inkişafıla bağlı risklərin düzgün əks olunmasını qiymətləndirməlidirlər.

2. Yaşıl İqtisadiyyatda Hesabatlılıq və Şəffafıq

Mühasiblər:

- Yaşıl layihələrin maliyyə idarəetməsi və hesabatının aparılması.
- ESG (Ətraf mühit, Sosial, İdarəetmə) göstəricilərinin qeydə alınması və izlənməsi.

Auditorlar:

- Şirkətlərin təqdim etdiyi qeyri-maliyyə məlumatların (ESG məlumatları) müstəqil auditini aparmaq.
- Şirkətlərin Dayanıqlı lıq strategiyasının real həyata keçməsinə qiymətləndirmək.

3. Etik Məsuliyyət və Hüquqi Uyğunluq

Mühasiblər və Auditorlar:

- Dayanıqlı lıqla bağlı yerli və beynəlxalq hüquqi normalara (məs., IFRS S1, S2 və ya ESRS, İSSA 5000 standartlarına) uyğun hesabatların hazırlanmasını və auditini təmin etməlidirlər.

- Etik davranış kodekslərinə uyğun fəaliyyət göstərməlidirlər, çünki Dayanıqlı inkişafın əsas komponentlərindən biri etik idarəetmədir.

4. Risklərin İdarə Olunmasında İştirak

Mühasiblər:

- Yaşıl iqtisadiyyata keçid zamanı şirkətin qarşılaşa biləcəyi riskləri (məsələn, karbon vergisi, reputasiya riskləri) maliyyə modellərinə inteqrasiya etməlidirlər.

Auditorlar:

- Bu risklərin idarə olunmasında nəzarət mexanizmlərinin effektivliyini qiymətləndirməlidirlər.

5. Təlim və Maarifləndirmə Rolu

Hər iki tərəf:

- Mühasibat və audit sahəsində çalışan digər şəxsləri Dayanıqlı inkişaf və yaşıl iqtisadiyyat mövzularında maarifləndirmək.
- Dayanıqlı lıq üzrə hesabatların hazırlanması və analizi üçün yeni bilik və bacarıqları mənimsəmək və tətbiq etmək.

Nəticə

Mühasiblər və auditorlar yalnız maliyyə məlumatlarının idarəçiləri deyil, həm də təşkilatların Dayanıqlı lığa doğru strateji keçidində əsas rola sahib mütəxəssislərdir. Onların etik, peşəkar və hüquqi məsuliyyətləri genişlənmişdir və yaşıl iqtisadiyyat şəraitində daha çox şəffaflıq, hesabatlılıq və sosial məsuliyyət tələb olunur.

Təkliflər:

1. " Mühasibat uçotu haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununa Beynəlxalq Mühasiblər Federasiyasının "IFRS S1: Dayanıqlılıqla bağlı maliyyə məlumatlarının açıqlanmasına dair ümumi tələblər" və "IFRS S2: İqlimlə bağlı açıqlamalar" Maliyyə Hesabatlarını Beynəlxalq Standartlarının tətbiqi, bu sahədə mühasiblərin vəzifələri və məsuliyyətləri barədə müvafiq dəyişikliklərin edilməsi.

Açıqlama:

IFRS S1: Dayanıqlılıqla bağlı maliyyə məlumatlarının açıqlanmasına dair ümumi tələblər

IFRS S1 şirkətin dayanıqlılıqla bağlı maliyyə risklərini və imkanlarını necə idarə etdiyini açıqlamaq üçün bütün əsas məlumatları əhatə edir. Bu risklər və imkanlar biznesə təsir göstərə biləcək fəaliyyətlərlə bağlıdır və bunlara pul axınları, maliyyə əldə etmək imkanı, dəyər zənciri resursları və əlaqələr kimi aspektlər daxildir.

IFRS S1 şirkətdən aşağıdakı məlumatları təqdim etməyi tələb edir:

- Dayanıqlılıqla bağlı risk və imkanların izlənməsi, idarə olunması və nəzarəti üzrə proses və prosedurlar;
- Bu risk və imkanların idarə olunmasına dair strategiya;
- Dayanıqlılıqla bağlı risk və imkanların müəyyən edilməsi, qiymətləndirilməsi və prioritetləşdirilməsi prosesləri; və
- Bu risk və imkanlara dair müəyyən edilmiş və ya qanun və ya normativ tələblərlə yerinə yetirilməsi tələb olunan hədəflərə doğru irəliləyiş də daxil olmaqla, şirkətin göstəriciləri və fəaliyyət nəticələri.

IFRS S2: İqlimlə bağlı açıqlamalar

IFRS S2 şirkətin iqlimlə bağlı riskləri (həm fiziki, həm də keçid riskləri*) və imkanları barədə bütün əsas məlumatları əhatə edir. Bu risk və imkanlar şirkətin biznesinə – məsələn, pul axınları, maliyyələşmə imkanı və kapitalın dəyəri – qısamüddətli, ortamüddətli və uzunmüddətli dövrlərdə təsir edə bilər.

IFRS S2 şirkətdən aşağıdakı məlumatları təqdim etməyi tələb edir:

- İqlimlə bağlı risk və imkanların idarə olunmasına dair strategiya;
- İqlimlə bağlı risk və imkanların müəyyən edilməsi, qiymətləndirilməsi və prioritetləşdirilməsi prosesləri. Bu zaman həmin proseslərin şirkətin ümumi risk idarəetmə sisteminə inteqrasiya olunub-olunmadığı və necə inteqrasiya olunduğu barədə məlumat da açıqlanmalıdır; və
- Şirkətin göstəriciləri, o cümlədən özünün müəyyən etdiyi və ya qanun və ya normativ tələblərlə yerinə yetirilməsi tələb olunan iqlimlə bağlı hədəflərə doğru irəliləyiş.

*Keçid riskləri: Aşağı karbonlu iqtisadiyyata keçid zamanı ortaya çıxan siyasət, texnologiya və bazar dəyişikliklərindən irəli gələn risklər.

2. "Auditor xidməti haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununa Beynəlxalq Mühasiblər Federasiyasının "ISSA 5000: Dayanıqlılıq hesabatları üzrə təminat tapşırıqları üçün ümumi standart" Beynəlxalq Audit Standartının tətbiqi, bu sahədə auditorların vəzifələri və məsuliyyətləri barədə müvafiq dəyişikliklərin edilməsi.

Bu standart, dayanıqlılıqla bağlı hesabatlarla dair təminat (assurance) xidmətlərinin həyata keçirilməsi üçün beynəlxalq çərçivəni müəyyən edir və mühasiblər, auditorlar və digər peşəkar təminat təminatçıları üçün nəzərdə tutulub.

**Sədrin elmi-metodik
məsələlər üzrə müşaviri**

Nəcəf Talibov